

—
—
**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК
ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ**
—
—

Збірник наукових праць

—
—
Випуск 9
—
—

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокочук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 27.04.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 9. – 172 с.

ISBN 978-617-8260-05-7

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Останчук М.М., Никон О.К.</i> Формування професійної мотивації навчання як фактор активізації творчої діяльності студентів.....	5
<i>Заходякін О., Козак І.</i> Методичні засади розвитку музичної пам'яті піаністів в процесі фортепіанної підготовки.....	11
<i>Крижановська Т.І., Маєвська О.В.</i> Методичні аспекти процесу формування початкових акомпаніаторських навичок учнів-піаністів ДМШ.....	16
<i>Онищук В.І., Сметана О.П.</i> Удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у форматі дистанційного навчання.....	25
<i>Смик Л., Цюлюпа Н.</i> До питання розвитку поліфонічних умінь в учнів дитячих музичних шкіл.....	32
<i>Стецюк М.В., Крусь О.П.</i> Методи розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи.....	37

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Єгоров В.С.</i> Конволюційні ревербератори у сучасній звукорежисурі.....	45
<i>Іваник Н.М.</i> Таїнство шлюбу як складова культурної обрядовості української православної традиції в її музично-естетичному вимірі.....	53
<i>Ковлева М.</i> Шляхи становлення та розвитку професійної бандурної школи в Україні.....	67
<i>Якимчук С.Н., Лахтюк А.Р.</i> Вокально-хорова творчість композитора Бориса Лятошинського першої половини ХХ століття (на прикладі кантати «Заповіт»).....	73
<i>Даюк Ж., Остапик Н.</i> Дитяче фортепіанне мистецтво у творчості українських композиторів.....	80
<i>Павлице Т.І., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Історико-теоретичний аспект розвитку сопілкового інструментарію.....	85
<i>Рокищук І., Дубовик О.</i> Генеза науково-технічної революції та інформаційного суспільства.....	94
<i>Сверлюк Л., Сян Шуай.</i> Використання фольклорних традицій в українській естрадній музиці.....	104
<i>Столярчук Б.Й.</i> Історія кафедри музичного фольклору і її роль у відродженні української культури.....	110
<i>Турко Н., Грушовець А.</i> Зародження та розвиток жанру «фортепіанна мініатюра» в музичному мистецтві.....	116

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Брень О.В.</i> Розвиток співацьких навичок у дітей дошкільного віку засобами ігрових технологій.....	123
<i>Гаврилів М.С., Гумінська О.О.</i> Методи спілкування, взаємодії, співпраці на уроці музичного мистецтва.....	130

<i>Денисюк Н.М., Гумінська О.О.</i> Сучасний досвід застосування Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО	138
<i>Крижановська Т.І., Карпова А.О.</i> Художній розвиток підлітків в умовах діяльності мистецьких гуртків	146
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Організація інструментального музикування в процесі музично-творчого розвитку дошкільників	155
<i>Крет М.В., Левчук Н.О.</i> Музично-етичний досвід, як чинник формування морального світу молодших школярів	162
Про авторів	168

ВОКАЛЬНО-ХОРОВА ТВОРЧИСТЬ КОМПОЗИТОРА БОРИСА ЛЯТОШИНСЬКОГО ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ КАНТАТИ «ЗАПОВІТ»)

Анотація. Стаття розкриває стилістичні особливості хорового письма та композиторської творчості Бориса Лятошинського на прикладі художньо-теоретичного аналізу кантати «Заповіт», що наповнена різноманітними хоровими та виражально-симфонічними засобами.

На основі наукових праць багатьох музикознавців узагальнюються поняття про модернізм у музиці у першій половині XX століття та новаторські музичні прийоми у творчості композиторів.

Відбувається співставлення філософії та мистецтва, а також українського культуротворення 20-60 років XX століття на прикладі творів Б. Лятошинського та його кантати «Заповіт». В творі представлені індивідуальні риси композиторського стилю: експресивність, драматизм, нашарування гармонії, поліритмія, динамічні проведення оркестрових партій усіх інструментальних груп з використанням виражальних засобів паралельно з хоровими партіями.

Отже, відбувається синтез симфонічного та хорового письма на мелодію Г. Гладкова та вірші Т. Шевченка, що створює повну співзвучність музики з образами та ідеями поезії.

Актуалізовано думку, що кожний музичний твір Б. Лятошинського – це твір високого професійного мистецтва, що несе в собі повноцінне зерно української музики.

Ключові слова: модернізм, композитор Б. Лятошинський, кантата «Заповіт», симфонічний оркестр, хор, тема, темп, куплет.

Abstract. The article describes the stylistic features of the choral writing and compositional work of Borys Liatoshynskiy using the example of the artistic and theoretical analysis of the cantata "The Testament", which is filled with a wide variety of choral, expressive and symphonic means. Based on the research of many musicologists, the concept of modernism in music of the first half of the 20th century and innovative musical techniques in the work of composers are summarized. The philosophy and art are compared as well as Ukrainian cultural formation of the 1920-1960s based on the example of Borys Liatoshynskiy's works and of his cantata "The Testament". This composition presents individual features of the composer's style: expressiveness, drama, layering of harmony, polyrhythm, dynamic performances of orchestral parts of all instrumental groups using expressive means in parallel with choral parts. So, a synthesis of symphonic and choral writing to the melody of H. Hladkov and poems of T. Shevchenko takes place, which creates a complete consonance of this music with the images and ideas of the poetry. The following idea is actualized: every piece of Borys Liatoshynskiy's music is a work of high and professional art, which represents the core of Ukrainian music.

Keywords: modernism, composer B. Liatoshynskiy, cantata "The Testament", symphony orchestra, choir, theme, tempo, verse.

Постановка проблеми. Українська культура початку ХХ століття формувалася у непростих суспільно-історичних умовах. Це час критичних перепадів думок, ідеологій, національних протиріч, заборон та революцій. Можливість власного професійного розвитку та подальшої реалізації приглушували реалії класового поділу та трагічна боротьба під гаслами революцій. Центральне місце займав надмірний пафос «великих» ідей, грандіозні та, водночас, нереальні для виконання плани влади, регулярні політичні репресії культурних діячів. Борис Лятошинський показав нам приклад людини, котра вміла гідно триматися, коли велася жорстока війна з найкращими представниками творчої інтелігенції (Качур, 2015, С. 64-65)

Композиторська діяльність першої половини ХХ століття асоціюється з такими іменами як, М. Леонтович, Я. Степовий, К. Стеценко, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, М. Вериківський, П. Козицький та інші. Усі вони плідно працювали над збагаченням музичного фонду держави, та створенням фундаменту для подальшого розвитку професійного мистецтва.

Зазвичай, творчу постать композитора Б. Лятошинського, мистецтвознавці аналізують як композитора-симфоніста, враховуючи його багатограний доробок в інструментальному жанрі. Як чуйний митець, драматизм епохи Лятошинський відобразив у новому образно-емоційному складі музики, новій музичній мові. (Копиця-Карабиць, 2015, с.4-11)

Багатогранна професійна композиторська діяльність Бориса Лятошинського, наповнена найрізноманітнішими виражальними засобами, становить новий етап у розвитку національного мистецтва. Його мистецькі надбання, зокрема хорові твори користуються широкою популярністю у професійних виконавських колективах дотепер.

Дослідження стилістики написання творів буде найточнішим при аналізі композицій, котрі являють собою синтез інструментальної та хорової музики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творча постать Б. М. Лятошинського стала основою для наукових роздумів багатьох музикознавців. Наприклад, І. Б. Савчук у своїх працях «Екзистенційні мотиви світобачення модерністського майстра (на матеріалі камерної музики 20-х років ХХ століття в Україні)» та «Камерна музика 1920-х в Україні: спроба філософського осмислення» узагальнює поняття про модернізм у музиці, співставляє філософію та мистецтво, вирізняє новаторські музичні прийоми у творчості композиторів ХХ століття, зокрема Б. М Лятошинського. Коло дослідницьких проблем, що розглядається у сфері культурних традицій включає вивчення композиторської школи Б. Лятошинського як однієї з найбагатших складових історично-духовної спадщини суспільства. (Дмитрієва, 2021, с.46-47)

До формату наукових досліджень, аналізуючи мистецьку постать Лятошинського, звернулися: О. Задарожна у праці «Симфонізм вокально-хорової спадщини Б. Лятошинського», А. Гоч у роботі «Хорова творчість Б. Лятошинського: стилістичний та методико-виконавський аспекти» та

Г. Романій – «Феноменальна особистість Б. Лятошинського в контексті епохи».

Цікава інформація викладена у статтях кандидатів мистецтвознавства Н. Старюченко – «Діалог музики та слова в камерно-вокальних творах Б. Лятошинського», М. Новакович – «Знакова природа музики Бориса Лятошинського» та кандидата культурології Т. Добіної – «Творча спадщина Бориса Лятошинського в контексті українського культуро утворення (20-60 рр. ХХ ст.).

Мета статті – дослідити індивідуальні особливості композиторського стилю Б. М. Лятошинського на прикладі авторського твору кантати «Заповіт».

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська культура 20-60 років ХХ століття опинилася в ізоляції від європейських мистецьких процесів і перший, хто звернувся до нової музичної мови та відобразив драматизм епохи новими емоційними засобами був композитор Б. Лятошинський. Він породжує могутні звукові масиви, гармонічну складність оркестрової тканини, темброву полішаровість. Інтонаційна палітра є своєрідним сплавом засобів виразності, що віками кристалізувалися у музичному мисленні східнослов'янських і західнослов'янських народів. (Копиця-Карабиць, 2015, с. 4-11)

Окрім інструментальної музики, композитор також звертається до вокально-хорового жанру і по-новому розкриває українську тематику. Пише обробки українських народних пісень для голосу з фортепіано «Ой, у полі при дорозі», «Мала мати одну дочку» та інші. Пише романси, що являються життєвими картинами побаченого або почутого. Легко вловлює один психологічний стан або настрій, де за зовнішньою стриманістю відчувається внутрішня напруга.

Мініатюри створені у різні роки є цінним вкладом в українську камерно-вокальну музику (Самохвалов, 1951, с.52)

Також у 1949 році пише хорові твори а cappella на слова О.С. Пушкіна «Пори року», на слова Т. Шевченка «Гече вода в синє море», «Із-за гаю сонце сходить» та інші. Хорові твори пронизані народною пісенністю, а музичний розвиток відповідає сюжетній лінії літературного тексту.

В. Іконник (хоровий диригент, композитор та товариш Б. Лятошинського) виконав з хором всі його музичні твори назвавши їх хоровими симфоніями та записав на платівку, за що, згодом, отримав премію Т. Шевченка. Це були новаторські опуси на вірші А. Фета, О. Пушкіна, Т. Шевченка, І. Франка та інших поетів. Серед жанрів великої форми необхідно виокремити кантату «Заповіт» написану до 125-річчя з Дня народження Кобзаря.

Композитор обрав жанр великої форми, зокрема, кантати, беручи до уваги індивідуальні музичні вподобання та можливість втілити у музичній фактурі свої думки та емоційні хвилювання.

Саме слово «кантата» – твір урочистого або лірико-епічного характеру, що складається із кількох об'єднаних між собою частин та призначений для концертного виконання хором, солістами та оркестром і є синтезом інструментальної та хорової музики [3].

Звичайно, це був своєрідний ризик, брати за основу твору відому поезію, яка має кілька успішних варіантів у композиторів М. Лисенка, К. Стеценка, які створили хорові твори у супроводі фортепіано на цей текст. Композитор С. Людкевич для гармонізування поезії Т. Шевченка обрав також форму кантати. Отже, перед Борисом Миколайовичем постало важке завдання – знайти індивідуальне втілення твору Т. Шевченка в нотному матеріалі, створити гідну музичну композицію на поетичну першо-основу. Він побудував кантату як вокально-симфонічну обробку мелодії Гордія Павловича Гладкого – українського хорового диригента, учителя музики та композитора, котра найкращим чином передає настрої поезії, та вирізняється інтонаційно з-поміж варіантів інших композиторів та його висвітленням в унікальній ладо-гармонічній фактурі.

Поруч із назвою твору «Заповіт» Б. Лятошинський подає ремарку – українська народна пісня. Причиною цього була значна популярність головної мелодії. Більшість вважала її фольклорною, так як вона була написана у кращих рисах народної творчості.

Кантата «Заповіт» має куплетно-варіаційну структуру доповнену симфонічними засобами. Драматургія твору та ідейно-образний розвиток підпорядковується літературному тесту та логіці поетичної думки (Корольок, 1994, 288 с.)

Розпочинається твір із короткого повільного унісонного вступу валторн, арфи та скрипок з віолончелями, побудованого на домінантовій основі – звуку «сі» (H). Тональність кантати – e-moll. Синкопований ритм із перших нот налаштовує слухача на драматизм твору, напружений розвиток подій.

Вокальну лінію розпочинають басы у динаміці *pianissimo* на текст «як умру, то поховайте». Тема, побудована на розспівуванні обернення тонічного тризвуку ($t_{6/4}$), у їх виконанні звучить стримано, задумливо та зосереджено. Присутня альтерація «ре-дієз» – VII підвищений ступінь – що є рисою гармонічного ладу.

Літературний текст «серед степу широкого на Україні милій» із певними фактурними видозмінами звучить двічі. Композитор виділяє ці слова з метою кращого їх осмислення слухачем, усвідомлення любові ліричного героя до своєї держави. Фраза звучить із відтінком приреченості, відчаю та душевної скорботи.

У першому експозиційному куплеті тема викладена у спокійному класичному вигляді. Чоловічі партії, розспівуючи мелодію, якнайкраще передають зміст поезії та налаштовують на подальший настрої твору. Неспішний темп та присутність короткочасної рухомої динаміки надає кантаті ознак реквієму.

Другий куплет розпочинає партія альтів у середній динаміці, оспівуючи природу рідного краю. До низьких жіночих голосів долучаються високі. Альти та сопрано утворюють нерозривну музичну канву, та атмосферу захоплення пейзажами. Музичний матеріал їх теми є октавним повторенням початкового проведення басів на інший літературний текст.

Нових музичних особливостей кантаті надають теми чоловічих партій. На фоні звучання довгих тривалостей у жіночих партіях, з'являється протискладення тенорів, а потім басів. Композитор вводить у твір риси поліфонії, чим збагачує хорову фактуру, ускладнює загальне звучання, драматизує розвиток. Видозміненою є оркестрова фактура у другому куплеті. З'являється тріольний ритм, який надає рис мрійливості, зображальності та динамізації розвитку. Музичне полотно доповнюється новими інструментами, які збагачують образно-емоційний зміст поезії. Закінчується куплет видозміненим повторенням музичного матеріалу на текст «було видно, було чути, як реве ревучий». Відбувається наповнення звучання, з'являються хорові акценти та закріплення у дуже гучній динаміці. Це все передує стрімкій оркестровій зв'язці. У неповні чотири такти симфонічного звучання вкладено неабиякий драматизм, експресія – спектр емоцій, котрі переповнюють слухача. Дуже виразно, неначе заклик, звучить проведення теми твору у групі мідних інструментів. Акцентований пунктирний ритм у їх виконанні є підготовкою до кульмінаційного куплету кантати (Королук, 1994, 288 с.)

З початком третього куплету відбувається поступове прискорення темпу, зростання динаміки та акцентування кожного складу у партії баса. З неабиякою впевненістю, активністю та рішучістю звучать слова «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте...». За допомогою музичного матеріалу яскраво висвітлюється заклик до боротьби, протести проти нелегкої долі, що було близьким до душевного стану композитора. Процес «вивільнення народу від кайданів» був найбажанішим у творчій долі Лятошинського – саме тому цей момент є кульмінаційним у його кантаті.

Піднесено-героїчне звучання доповнюється потужним загально-оркестровим звучанням. В цьому куплеті прослідковуються індивідуальні риси композиторського стилю Бориса Миколайовича як композитора-симфоніста: експресивність, драматизм, нашарування гармонії, поліритмія, динамічні проведення оркестрових партій усіх інструментальних груп.

Кульмінаційний розвиток кантати завершується модуляцією у паралельну тональність – «Соль мажор». Такий музичний прийом сприймається оптимістично, що логічно приводить до заключного четвертого куплету кантати «Заповіт». На зміну активному та закличному загальному звучанню, приходить апофеозне, більш стримане та спокійне tutti. Відбувається заповільнення темпу – стримано, урочисто. У супроводі та чіткому ритмі половинними тривалостями звучать хоральні акорди. Група струнних інструментів, виконуючи свої партії технікою *pizzicato*, надає звучанню характерного урочистості гімну.

Загально-хоровий виклад вокальної фактури заповнює музичний простір акордового акомпанементу. Розпочинається четвертий куплет із поєднання октавних унісонів високих та низьких голосів. Партія сопрано співзвучна з тенорами, партія альтів – з басами.

Головною думкою епізоду є непереможний образ «сім'ї великої, сім'ї вольної, нової» – потаємної мрії Лятошинського. За допомогою виражальних засобів Борис Миколайович висвітлює незламний дух українського народу. Також, у цьому куплеті композитор, ніби, звертається до слухача від свого імені, адже його творчість була не сприйнята тогочасною владою, зокрема, у газетах писали неоднозначні відгуки про композиторську діяльність. Проте митець просить «...не забудьте пом'янути незлим, тихим словом». Ці слова звучать гучно, обнадійливо та з впевненістю у позитивний фінал.

Після епізоду звучить потужна оркестрова зв'язка, побудована на головній темі твору. Провідну роль у загальному звучанні мають мідні інструменти, які ведуть основну тему та протискладення до неї. Цей епізод висвітлює бурхливе життя, швидкоплинність часу та різні людські думки. Кожен звук має акцент та гучну динаміку. Акомпанемент постійно динамізується з різким перериванням звучання [7].

Розпочинається кода. Заключним елементом твору є тиха кульмінація, головна думка якої звучить з настроєм відчаю. Темп звучання гальмується. Хорові партії звучать а'capella на останніх рядках «Заповіту» у дуже тихій динаміці – «Не забудьте пом'янути незлим, тихим словом».

Філософічний настрій фрази емоційно співзвучний із початковим епізодом «Як умру, то поховайте...», де немає масштабності звучання, закличних інтонацій, лише зворушливе прохання ліричного героя у поєднанні з усвідомленням неминучої людської долі.

До акапельного звучання хору долучається інструментальна група. У виконанні симфонічного оркестру звучить тоніка «Соль-мажор» – паралельна тональності до початкового мінору. Завершується кантата чотири тактовим інструментальним *tutti* у розвитку від *ppp* до *fff*.

Висновок. Отже, вокально-хорова творчість Бориса Лятошинського на прикладі кантати «Заповіт» є прекрасним зразком професійного хорового мистецтва ХХ століття, музичним твором із розвиненою образно-інтонаційною драматургією та поєднанням найкращих нових виражальних засобів. У кантаті композитор синтезував здобутки у галузі симфонічного та хорового письма. Таке поєднання стало результатом появи національного шедевуру, написаного з використанням кращих мистецьких надбань.

Професійний симфонічний стиль Лятошинського дав композитору можливість досягти повної співзвучності музики з образно-ідейним змістом поезії. Образно-драматургічне розгортання підпорядковується логіці поетичної думки і узгоджене з образно-психологічним текстом. Головна тема звучить кожного разу з іншим забарвленням, художньо-емоційним підґрунтям,

що є свідченням багатогранності музичного світу митця. Отже, можемо зробити висновок, що симфонічно-хоровий твір кантата «Заповіт» Бориса Лятошинського є одним із кращих надбань українського хорового та симфонічного мистецтва.

Список використаної літератури

1. Верещагіна, О. Є, Холодкова, Л. П. (2010) Історія української музики ХХ століття. К.: «Освіта України». 268 с.
2. Дмитрієва, О. (2021) Композитор Борис Лятошинський та його школа. Науково-популярний журнал «Музика». №1-2 (435-436). С. 46-47.
3. Кантата. Взято з <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кантата> (Дата звернення: 21 липня 2022).
4. Качур, Х. (2015) Голос із глибини минулого століття. Науково-популярний журнал «Музика». №3-5 (405-407). С. 64-65.
5. Копиця-Карабиць, М. (2015) З висоти земної вічності. Науково-популярний журнал «Музика». №3-5 (405-407). С. 4-11.
6. Корольок, Н. І. (1994) Корифеї української хорової культури ХХ століття. К.: «Музична Україна». 288 с.
7. Лятошинський Б. М. Заповіт. Взято з : <https://www.youtube.com/watch?v=vq-5CkQutXE> (Дата звернення: 19 січня 2022).
8. Самохвалов, В. Я. (1981) Борис Лятошинський. К.: «Музична Україна». 52 с.

References

1. Vereshchahina, O. E, Kholodkova, L. P. (2010) Istoryia ukrayins'koyi muzyky XX stolittya [Historyof Ukrainianmusicofthe20thcentury]. K.: «Osvita Ukrainy». 268 s. [inUkrainian].
2. Dmytriyeva, O. (2021) Kompozytor Borys Lyatoshyms'kyi ta yoho shkola [ComposerBorysLyatoshymskiyandhisschool] Naukovo-populyarnyy zhurnal «Muzyka» №1-2 (435-436). S. 46-47. [inUkrainian].
3. Kantata. [Cantata] Vzyato z <https://uk.wikipedia.org/wiki/Kantata> (Data zvernennya: 21 lypnya 2022). [inUkrainian].
4. Kachur, KH. (2015) Holos iz hlybyny mynuloho stolittya [Avoicefromthe depthsofthelastcentury] Naukovo-populyarnyy zhurnal «Muzyka» №3-5 (405-407). S. 64-65. [inUkrainian].
5. Kopytsya-Karabyts' , M. (2015) Z vysoty zemnoyi vichnosti [Fromtheheight ofearthlyeternity] Naukovo-populyarnyy zhurnal «Muzyka» №3-5 (405-407). S. 4-11. [inUkrainian].
6. Korolyuk, N. I. (1994) Koryfeyi ukrayins'koyi khorovoyi kul' tury XX stolittya [TheluminiariesofUkrainianchoralcultureofthe20thcentury] K.: «Muzychna Ukrainy». 288 s. [inUkrainian].
7. Lyatoshyms'kyi B. M. Zapovit. [The Testament] Vzyato z : <https://www.youtube.com/watch?v=vq-5CkQutXE> (Data zvernennya: 19 sichnya 2022). [inUkrainian].
8. Samokhvalov, V. YA. (1981) Borys Lyatoshyms'kyi [BorysLyatoshymskiy] K.: «Muzychna Ukrainy». 52 s. [inRussian].

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 9

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 10.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,0. Наклад 100 пр. Зам. 43.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».